

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՀԱՏՈՐ Ծ.

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ, ՅՈՒՆԻՍ 17, 1897

ԹԻՒ 25

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

	Երես
Վշտալի ճամբուն ընկերները	493
Աստուծոյ Զօրութեանը Ծածկոյթը	494
Պատուական Թելադրութիւն Մը	495
Արեւուն Ջերմութիւնը	495
Իրենց Ժողովրդին Բոլորանուէր Վեհապետահինք	496
Յովսէփի Ջրանցքը	496
Օրուան Տասներկու Ժամերու Բաժնուէր	496
Որբերու Խնդիրը	496
Առակ Տասն Կուսանաց	497
Հաֆէտի Երազը	498
Հանդէս Քաղաքական	499
Դրամական	200

ԱՒԵՏԱԲԵՐ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ. Կը հրատարակուի ամէն հինգշաբթի օր:

Տարեկան գինն է ամէն տեղւոյ համար Կանխիկ 1 1/2 մեծիտիյէ, վեցամսեայն՝ 3/4 մեծիտիյէ: Թղթատարի ծախքը խմբագրութեան վրայ է: Մէկ քերթի գինն է 30 փարա:

Հրատարակելի կամ խմբագրութեան վերաբերեալ նամակներ պարտին ուղղուիլ ան Տր. ձ. Ֆ. Հէրիթ, իսկ բաժանորդագրութեան վերաբերեալներն՝ ան Տր. ձ. Ք. Կրիտ, Ամերիկացի խան, Կ. պոլիս:

Ամերիկայի Միեմսարաց Ընկերութեան Կողմանէ,

ձ. Ք. Կրիտ, ՄԵՏՈՒՍԵՐ

ձ. Ֆ. Հէրիթ, ՏԵՐԵՆ-ԽՄԲԱԳԻՐ

ՎՇՏԱԼԻ ՃԱՄԲՈՒՆ ԸՆԿԵՐՆԵՐԸ

(Պար. Ուսման)

Երբեք պէտք չէ մտնալ թէ «Վշտաց տէր»ը բոլոր իր կեանքին մէջ կրեց իր բեռները: Եթէ կեանքն հաշուուի ոչ թէ ժամաչափ աւազին հոսումով, այլ՝ սրտին բաբախումով, մեր Տէրն արդարեւ աւելի սաստիկ տանջանք կրեց իր վերջին օրը քան իր երկրաւոր կեանքին բոլոր տարիներուն մէջ: Անտեսանելի խաչը կար դանաղան ցաւերու և նեղութիւններու, որ անոր կեանքը և հոգին ճնշեցին խանձարուէն մինչև գերեզման: Եւ այդ՝ ծանր բեռ էր: Տեսանելի խաչը կար երկու կոշտ փայտէ շինուած, որ անոր փափուկ ուսին վրայ դրուեցաւ և մարմինը մինչև դետինը խոնարհեցուց: Եւ այդ՝ անպատմելի նեղութեան նշանակ էր: Կային ամպերը, որ շատ կանուխ սկսան բծաւորել մեր վարդապետին կեանաց երկնակամարը: Կար նաև այն սև ու ահեղ փոթորիկը որ վերջապէս անոր գլխուն պայթեցաւ: Բարեպաշտ քրիստոնեան կրնայ իր Տէրօջը միանալ,

եթէ կ'ուզէ, Գեթսեմանի տիրու ճամբուն վրայ, կամ, եթէ կ'ուզէ, Երեսուցիք տուներէք տարի ալ առաջ Բեթլէհեմի մուրին մէջ: Եւ աշակերտին համար անօգուտ չըլլար յիշել թէ Տէրը մարդեղութենէն առաջ քալեց տխուր ճամբուն մէջ վասն զի ապստամբ իսրայելի համար նեղուեցաւ ու տրտմեցաւ, լացաւ ու ողբաց դառնապէս, նաև թէ տակաւին այն ճամբուն մէջ կը քալէ վասն զի օրէ օր մասնակից կ'ըլլայ իր եկեղեցիին փորձութիւններուն և վիշտերուն:

Մանկութեան բազում երջանիկ օրեր անցուցած ըլլալու է նա իր սուրբ մօրը հետ ի նաղարէթ, լեռնային դիւղ մը, սիրելի պուրակներու և ծաղիկներու, արտերու և անասուններու մէջ: Սակայն զգաց նաև ճնշման ցաւը, և իր ետքի հրապարակախօսութիւններուն մէջ կը լռուի անարդուած պղտիկներուն կոծը: Զավահասութեան քրոթի մը համբարտ տարիներ ալ անցուց հիւսնութեամբ, որով աշխարհի տառապանքին փորձառու եղաւ անոր մեղքերը կրեւն առաջ, նաև դիւղական կեանքով, որուն պարագաներն յաւիտեան պիտի անմահանային իր առակներով: Սակայն իր խօսքերէն յայտնի է թէ ճաշակած էր աշխատութեան տաղտուկը և հաղորդ եղած էր աղքատներուն դժնդակ վիճակին: Նաղարէթէ դուրս իր ուղին, կարճ միջոց մը պայծառ լոյսի մէջ ըլլալէ ետեւ, հետզհետէ աւելի մութ ստուերներու մէջ ինկաւ: Մարդիկ անոր ետեւէն դային բազմութեամբ և ապա բաժնուեցան, հեռացան տհաճութեամբ: Կանչեց տասներկու աշակերտներ, որոնք ամէն օր զինք վշտացուցին իրենց բթամտութեամբ: Գիւղի մը մէջ կարող եղաւ քանի մը հիւանդ բժշկել, ուրիշի մը մէջ անկարող ժողովրդին անհաւատութեան պատճառաւ: Երբ խօսեցաւ հասարակ ժողովրդին, անոնք կասկածեցան իր վրայ և սխալ հասկցան իր խօսքը: Երբ մաքսաւորներ և վատ կեանք վարողներ անոր եկան, դայթակղութեան պատճառ մը եղաւ այդ: Իր ընտրած փոքրիկ խմբակին մէջ կար մէկը որ մասնեց զայն,

և չկար մէկը որուն կարենար վստահիլ: Իր սպասաւորութենէն աւելի ծանր սպասաւորութիւն իր ծառաներէն ոչ մէկուն վիճակեցաւ երբեք: Կափառնայումէ մինչև Երուսաղէմ — առանձին, մերժուած, յուսախար եղած և վշտացած — դնաց ամենայն տխրութեամբ:

Բարեպաշտ քրիստոնեան անվրէպ կրտսնէ Յիսուսի ոտից դամբրուն հետքը Գալիլեայի ճամբաներուն վրայ, և կը լսէ Յիսուսի սրտին հառաչները այն խօսքերուն մէջ զորս խօսեցաւ Հրէից ժողովաւորաններուն մէջ: Բայց եկեղեցին անոր կեանքին վերջին օրը պիտի նկատէ միշտ տրտմութեան լրումը, և թէև միշտ իր աչքին առջև չունենայ խաչին պատկերները, միշտ իր սրտին մէջ ունի անոր կայանները: Ինչպէս որ թատունկը ամբան երկար եղանակին մէջ կը հիւթաւորէ խաղողը և աչնան մէջ կարմիր ողիւղանքը կը կոխուի հիւսնին մէջ, նոյնպէս Յիսուսի կեանքը ճմուռեցաւ փրկութեան դաւաթին մէջ և աշխարհ ճաշակեց անոր քաղցրութենէն: Յաւը, այդ մարդն իր ամբողջ կեանքին մէջ հալածելէն ետեւ, իր պսակը պատրաստեց և անոր գլուխը դրաւ: Կարմիր սուտակներէն ոչ մին կը պակսէր հոն: Աշակերտներէն մին զայն մատնեց, ուրիշ մը ուրացաւ, և ամէնքը թողուցին ու փախան: Իր աղդէն անարդուեցաւ, իր եկեղեցիէն մերժուեցաւ և իր իշխաններէն դատաւ պարտուեցաւ: Հռովմայեցիք իրաւունք չըրին անոր: Ժողովուրդը «մոլորեցնող», օրինաց անաստող և Աստուծոյ հայհոյիչ համարուեցաւ: Ջերբակալուեցաւ, կապուեցաւ և ձաղկուեցաւ: Թուրքի, ծաղրի և խաչի մատնուեցաւ: Հողւոյ և մարմնոյ տհաղին ցաւեր կրեց: Կարծես թէ Աստուած իսկ թողուց զայն: Ահա այդպէս դնաց իր տխուր ճամբան:

Որովհետեւ մարդկային ցաւի բուն էութիւնը քամուեցաւ վերջին օրուան մէջ, կը վայելէր որ ճամբան, մարդկային կեանքին պէս, սկսէր և վերջանար պարտեղի մը մէջ: Նախ կայ Գեթսեմանի պարտեղը, ուր ունեցաւ Յիսուս իր սղօթաւորանը, և տեսակցեցաւ Աստուծոյ հետ

և Աստուծոյ հրեշտակներն սպասաւորուած ընդ իրեն : Կայ նաև Յովսէփայ պարտէզը, ուր իր փրկածները դրին զինք իր գերեզմանը, և խաղաղութեամբ ննջեց իր ծանր տառապանքներէն ետեւ : Այդ երկու պարտէզներուն միջև կեանքի ամէն վիճակներէ անցաւ : Յիշենք Կեդրոն հեղեղատը, Գողգոթայի բլուրը, որ թափառակով և ձիթենիով լեցուն երկիրը, բաղնիքով և խուռնամբով քաղաքը : Յիսուս՝ քաղաքէն չեւած՝ գտնուեցաւ թաղաւորին պալատան, եկեղեցական ապարանքի մը, դատական ատենանի մը և զօրանոցի մը մէջ : Գտնուեցաւ թաղաւորներու, քահանաներու, կառավարիչներու և զինուորներու քով, կիներու, գիւղացիներու, գործաւորներու և չարագործներու քով : Քանզի տրամուծեան ճամբան ամէն դասակարգէ, ամէն տունէ, ամէն տեղէ կ'անցնի, և Յիսուս անոր մէկ ծայրէն մինչև միւսը գնաց որպէս զի մարդն ամէն տեղ անոր քով գտնուի :

Եթէ մեզի թողուէր ընտրել մեր երթալու ճամբան, մեր մէջ կայ արդեօք մէկը որ կրելու, անգործ մնալու ճամբուն տեղ՝ ընելու, գործելու ճամբան չընտրէր : Ո՞րն է այն մայրը որուն սիրտը չհրճուի, մինչ կը հսկէ իր տղայոց վրայ և մինչև գիշեր կ'աշխատի անոնց բարեկեցութեան համար, և որ չնեղանար ու բարկանար երբ իրեն հրամայուի երթալ ու իր հանգիստը նայիլ : Ո՞րչափ շատ են անոնք որ խաչը Տէրովը հետ լուծեամբ կը տանին տխուր ուղիէն :

Մեզի տրուած չէ գիտնալ թէ ո՞վ աւելի ծառայութիւն կը մատուցանէ ընտանիքի անդամներուն, զօրաւոր մարդը որ իր ճակտին քրտնեղով անոր կորստական կերակուրը կը վատկի, թէ հաւ բերութեամբ չարչարուողը որ գանոնք մեղմ և բարի կ'ընէ : Երբ Յիսուս իր ամբողջ կեանքին մէջ ամենայն ժրութեամբ Աստուծոյ կամքը ըրաւ, աշխարհը տեսաւ կատարեալ օրինակաւ հովութեան օրինակ մը, և հիմա մանուկն ու մարդը, բարեկամն ու Աւետարանիչը, բոլոր այրերն ու կիները Աստուծոյ առջև կատարեալ կը կենան անոր վերջնական հնազանդութեանը մէջ : Այդչափ բան ըրաւ նա իր երկրաւոր կեանքովը մեզի և յաւիտենական օրէնքին համար : Երբ միանգամ հեղութեամբ խնց գաւաթը զոր իր Հայրը տուաւ, չախմբեց մեղաց ահաբեկ զօրութիւնը և արդարացուց օրինաց վեհափառութիւնը, որպէս զի իրմով ամէնքս յաղթական կայինք : Այդչափ բան ըրաւ Յիսուս իր չարչարանքով մեզի և յաւիտենական օրէնքին համար : Տխրութեան ուղին եղաւ յաղթական ցնծութեան ուղի, որմէ ընթացաւ ճերմակ հագուած : Եւ խաչը որուն վրայ դամուեցաւ՝ փոխուեցաւ ու անոր դահլեւհեղաւ :

ԱՍՏՈՒԾՈՅ ԶՕՐՈՒԹԵԱՆԸ ԾԱԾԿՈՅԹԸ [Խմբագրական]

Աստուծոյ ինքզինք յայտնուեցաւ վրայ շատ կը լսենք : Նա կը յայտնէ ինքզինք տիեզերքին մէջ զոր ոտեղծած է, նաեւ մարդուն, մանաւանդ մարդուն իմացական եւ բարոյական բնութեան մէջ : Ամենէն աւելի յայտնած է ինքզինք իր գրաւոր խօսքին եւ մեր Տէր ու Փրկիչ Քրիստոսի մէջ :

Սակայն Ամբ. Գ. 4 համարին մէջ կը յիշուի Աստուծոյ «զօրութեամբ ծածկող» թէ ինքնակալ աշխարհին մէջ միշտ կան տմեկնէն իմաստուն եւ ամենէն ուսեալ մարդոց զեռ անձանթ բաներ, թուով աւելի եւ յոյժ աւելի քան զոր ուսած են անոնք եւ կարող են բացատրել, հապա որչափ աւելի բաներ գտնուելու են բուն Աստուծոյ նկատմամբ անձանթ : Աստուած է բոլոր նիւթական բաներուն Ստեղծիչը եւ Պահպանը : Ան է տիեզերքին Հիմնադիրը : Ան հաստատած է Ֆիզիքական բոլոր օրէնքները, եւ անհասանելի կերպով անոնցմէ վեր է : Եթէ ուրեմն զոյուծիւն ունեցող ուսէ բանի վրայ մեր ծանօթութիւնն անձուկ եւ սահմանափակ է, որչափ աւելի անձուկ ըլլալու է նկատմամբ անոր՝ որուն կամքով, իմաստութեամբ եւ զօրութեամբ զոյուծիւն առին եւ կը պահպանուին : Բոլոր այս խոնարհագոյն բաները :

Ի նկատ առնենք Աստուծոյ զօրութեան եւ իմաստութեան, երբեմն ալ անոր սիրոյն, ծածկուելուն ապացոյցներէն մէկ քանին, եւ քանի մը թելադրութիւններ ընենք թէ ինչո՞ւ այդպէս կը ծածկուին անոնք :

1. Աստուած ապագան բացարձակապէս կը ծածկէ մարդկային գիտութենէ, ինք գիտէ բոլոր ապագան այնչափ կատարելապէս որչափ անցեալը : Բայց ինչ որ դալ տարի կամ նոյն իսկ վաղը կամ յաջորդ ժամուն պիտի պատահի՝ կատարելապէս անձանթ կը մնայ ամենէն իմաստուն մարդոց : 1894 Յուլիս 10-ին միջօրէի ժամանակ սաստիկ երկրաշարժ մը տեղի ունեցաւ մայրաքաղաքի մէջ : Ահուղողի եւ մահուան երկիւղի մէջ ձգեց միլիոն մը մարդիկ : Կործանեց մարդոց դործերը, վայրկենապէս վերջ տուաւ հազարաւորներու կեանքին : Այս գեպը, երբ գեռ մէկ բոլոյ կար իր պատահելուն, մարդոց բացարձակապէս անձանթ կը մնար : Ո՞րչափ յաճախ կ'ըսենք թէ «Եթէ այս կամ այն բանը գիտնայի, տարբեր կերպով կը շարժէի» : Բայց մարդկային կրթութեան էական պայման է որ մենք ապագան չգիտենք : Գիտենք թէ ամէն պատճառ իր տեղիւնն ունի : Կրնանք հաշուել եւ ընդհանրապէս ալ ուղիղ հաշուել թէ ինչ արդիւնքներ յառաջ պիտի դան մեր գործերէն : Յիմարը միայն կը ցանէ դարի, եւ ցորեն կը յուսայ քաղել, կամ անփութօրէն իր գրամը կը վատնէ եւ միեւնոյն ժամանակ կը յուսայ իր պահեստն աւելցնել, կամ արհամարհանքով կամ թշնամութեամբ կը վարուի մարդոց հետ եւ կը յուսայ գտնուել իրեն բարեկամ ընել, կամ առ հասարակ կը ստէ եւ կը յուսայ ճշմարտութեամբ կամ վատահելի համարուիլ :

Բայց վաղը անձրեւ պիտի դայ թէ արեւ ծագէ, զալ տարի ցորենի հունձը առատ թէ սակաւ պիտի ըլլայ, աշխարհի խաղաղութիւնը պիտի պահպանուի՝ թէ պիտի խափանուի, մեր ընտանեկան շրջանակին մէջ մահը մուտ պիտի գտնէ՝ թէ ոչ : Ոչ մէկ մարդ կարող է Այդ կամ Ոչ պատասխանը տալ այսպիսի հարցումներու : Եւ սակայն

այսպիսի հարցումներու պատասխանէն կախում ունի մեր երջանկութիւնը : Այսինքն մեր երջանկութիւնը Աստուծոյ ձեռքն է, պահուած է հոն՝ ուր անոր իմաստութիւնը կը բնակի :

2. Աստուածային ստորոգելիքներէն իւրաքանչիւրը «Մենք որպէս թէ հայելիի մէջ կը տեսնենք անյայտ կերպով» (Ա. Կոր. Ժ. 12) : Աշխարհներն ստեղծող ու պահպանող այդ զօրութեան մեզի յայտնուած մասէն յոյժ աւելի մեր տեսութիւնէն ծածկուած է : Վկայ՝ հեռագրիտակին եւ մանրադիտակին յայտնութիւնները՝ որ եղան դարուս վերջին մասին մէջ : Երբ Աստուծոյ իմաստութեան վրայ խնդիր կը յարուցանենք, ինչպէս երբեմն կը համարձակինք յարուցանել, պատճառը սա է որ այն իմաստութիւնը մասամբ հասանելի է մեր անձուկ մտաց : Եթէ աւելի բան գիտնայինք անոր վրայ, մեր տարակոյսները եւ հարցումները կը դադրէին : Եւ որչափ քիչ բան գիտենք արդարութեան վրայ, որ ողորմութեան եւ զթութեան հետ միացած է Աստուծոյ մէջ, արդարութեան՝ որ ծուռ ոչ մէկ բանի կը ներէ, եւ զթութեան՝ որ սիրոյ առարկային վրայ կ'ընտրէ մանաւանդ ցաւ տեսնել քան թերութիւն եւ անկատարութիւն : Մեղաւոր մարդիկ որչափ քիչ բան գիտեն Աստուծոյ սրբութեան վրայ : Ստախօսը որչափ անտեղեակ է Աստուծոյ ճշմարտութեան : Մեր անձնասիրութիւնը որչափ անկարող է աւելի քան աղօտ գաղափար մը ստանալ Աստուծոյ անսահման սիրոյն վրայ : Այն բաներէն զոր կը կարծենք թէ գիտենք՝ ինչ սուտ հետեւութիւններ կը հանենք մենք ծածկել եղող եւ թերեւս յայտնուելու համար մեծ օրուան լոյսին սպասող բաներուն վրայով :

3. Աստուած ինչո՞ւ այսչափ քիչ բան կը յայտնէ մեզի եւ այնչափ շատ բան կը ծածկէ մեր գիտութիւնէն :

(ա) Վասնզի Աստուած է, մինչ մենք մարդ ենք միայն : Ինք անհուն է, մենք հունաւոր : Ինք անփոփոխ է, մենք միշտ փոփոխական : Մենք նոր՝ դպրոց մտած ենք, իսկ մեր մեծ Ուսուցիչը մեզի պէս տգէտ անձերու ուսուցանելու փորձառութիւնն ստացած է հազարաւոր տարիներէ ի վեր : Արաւածի մը միակ ապահովութիւնը եւ երջանկութիւնն է ընդունիլ այն պայմանները զոր իր հունաւոր վիճակը կը գիտէ իր վրայ : Այդ պայմաններէն մին է երկիւղածութեամբ եւ բոլոր սրտով պաշտել զայն որ կատարեալ է գիտութեամբ, իմաստութեամբ, զօրութեամբ, ողորմութեամբ եւ սիրով :

(բ) Վասնզի մեր խոնարհութիւնը եւ մեր անկատարութեան գիտակցութիւնը ծանօթութեան եւ նկարագրի զարգացման ու կատարելութեան հասնելու միակ ճամբան են : Ինչպէս ծանօթ եւ գիտելի է ամէն դպրոցի մէջ, երբ աշակերտը կը սկսի յառաջդիմել գիտութիւնն առանալու մէջ, անմիջապէս շատ ուսեալ կը կարծէ ինքզինք եւ ուսուցիչ ըլլալու պատրաստ կ'ըլլայ : մինչ իր ուսուցիչը, մանաւանդ երբ տարիքն առած է եւ հմտութեամբ եւ իմաստութեամբ հարուստ, իր գիտցածին վրայ ոչ կը խօսի, ոչ կը խորհի, այլ կը մտածէ ծանօթութեան ընդարձակ, անհունապէս ընդարձակ դաշտին վրայ որուն զեռ չէ հասած, եւ ուրախութեամբ յանձն կ'առնէ ուսանիլ բոլոր իր կեանքին մէջ :

(գ) Վասնզի այս կեանքը առ առաւելն ամսան կենաց նախադուռն է միայն : Այն

կեանքին մէջ Աստուծոյ զօրութիւնը, արդարութիւնը, օրբութիւնը, ճշմարտութիւնը, գութը, սէրը, պիտի պարզուին, պիտի յայտնուին իրենց լիութեամբ եւ ներդաշնակութեամբ:

Այդ յայտնութեան պարտիմը միայն սպասելի է համբերութեամբ, հաւատարմութեամբ, հոգեւորականութեամբ, եւ ահա լոյս եւ սէր իրարու պիտի խառնուին յաւիտեանական օրունքի մէջ:

ՊԱՏՈՒԱԿԱՆ ԹԵԼԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Շատեր որ իրենց սիրտը կը մաշեցնեն այլեւայլ հոգերով, աղէկ կ'ընեն եթէ ուշադրութիւն տան հետագայ պատմութեանը որ կ'ըսուի թէ բոլորովին ստոյգ է:

Բրոմուէլ, որ Պաշտպան տիտղոսը կը կրէ, անգամ մը իրրեւ մասնաւոր պատգամաւոր Շուէտ զրկեց Պըշրոտ Հուայթլոք անուն անձը, որ շատ բարեպաշտ սակայն նաեւ յետին աստիճան զոյգին եւ անձկոտ բնաւորութեան տէր մարդ մըն էր: Երբ պատգամաւորը նաւ մտնելու վրայ էր, արգելուեցաւ Հարուիչի առջեւ, փոթորիկի մը պատճառաւ: Այն ատեն այնքան վրդովեցաւ մարդը ազդին գործերուն նախանձէն որ անկողինին վրայ նետուելով սկսեց հառաչել եւ հեծել, եւ կարող չէր քնանալ:

Վերջը Հուայթլոքի հաւատարիմ ծառան, որ անոր յարգանաց եւ վստահութեան արժանացած էր շատ մը դժուարին պարագաներու մէջ իր օգտակարութիւնով, համարձակեցաւ ըսել, «Կ'աղաչեմ, տէր, թոյլ կու տա՞ք ինձի բան մը հարցնել ձեզի»:

«Անտարակոյս», պատասխանեց Հուայթլոքը: «Ձէք կարծիք թէ Աստուած շատ լաւ կը կառավարէր աշխարհս, դուք տակաւին աշխարհ չեկած»:

«Այո, անշուշտ», ըսաւ Հուայթլոքը: «Եւ», շարունակեց ծառան, «Ձէք կարծիք թէ պիտի կառավարէ զայն նոյնչափ լաւ ձեր աշխարհէս ելլելէն ետքը»:

«Անտարակոյս», պատասխանեց տէրը անմիջապէս: «Ուրեմն, տէր, ներեցէ՛ք ինձի, չէ՞ք կրնար վստահիլ Անոր թէ պիտի կառավարէ նաեւ այն կարճ միջոցին ալ մինչ կը դանուիք աշխարհիս մէջ»:

Հուայթլոք պատասխան չտուաւ այս ճաշաւոր հարցումին, այլ մէկ կողմ դարձաւ եւ շուտով քնացաւ: Եւ երբ իր պատգամաւորութենէն ետ դարձաւ, պատմեց ծառային հետ ունեցած այս կարճ խօսակցութիւնը շատ մեծ գոհունակութեամբ:

ԱՐԵՒՈՒՆ ԶԵՐՄՈՒԹԻՒՆԸ

(Սայենթիֆիկ Աւելիւմ)

Արեւը բոլոր առարկաներուն մէջ ամենէն փառաւորն է: Սուէտէն պարկ իր գրութեան մէջ կը դնէ զայն իրրեւ Աստուածութեան համապատասխանողը, իրրեւ այն ազդեցիկը որով զօրութիւն եւ կեանք տրուեցաւ շրջակայ աշխարհաց բնակիչներուն: Երկրիս վրայ բաները շարժման մէջ պահող բոլոր ոյժերուն հարիւրին 99ը արեւուն տաքութեան արդիւնքն են: Մէտէորաները կ'օդնեն եւ լուսինը կու տայ մեզի ծովուն մակընթացութիւնը եւ տեղատուութիւնը: Բայց մեր գործանոցներուն մեքենաները շարժող, մեր ձեռքերուն եւ ձայներուն դործունէութիւն ատուող բոլոր ոյժին հարիւրին 99ը արեւուն ճառագայթներէն կու գայ: Եթէ հով փչէ, պատճառը օդին մէջ տեղի ունեցած մէկ խանգարումն է: Ինչ է այս խանգարման պատճառը: Հոս հոն օդը անհաւասար կերպով կը տաքնայ, մաս մը օդ

վեր կ'ելլէ, ուրիշ մասեր կը խուսեն լեցնել անոր պարագայ թողած տեղը: Եւ այս է հովը: Եթէ նիակարա չորրդեր, եթէ Սիւփերիւր Լիճը Ովկիանոս չվազեր, եթէ Տէլաուէյը վազելէն չդադարէր, պատճառն այն է որ հոս հոն ջրհաններ կը գտնուին որոնք կը գործեն եւ ջուրը բարձրացնելով նորէն իր տկերուն կը տանին: Այդ ջրհաններն են արեւուն ճառագայթները: Առաջին շագնարժ մեքենան չինողը կ'ըսէ թէ ուրիշ բան չէ այն, բայց եթէ՝ արեւու լոյս չիլի մէջ ամփոփուած, Բնածուլը ո՞վ դրած է փայտի կտորին մէջ որմէ տաքութիւն կը հանենք: Լոկ արեւուն ճառագայթներն են որ փայտին տարրերը իրար բերած են այսինչ եղանակաւ, ուստի երբ փայտին կտորը կը վառես, թոյլ կու տաս ջրածինին որ նորէն բաղադրութեան մտնէ թթուածինին հետ որմէ բաժնուած էր առաջ: Արդիւնաւորիչ զօրութիւնը արեւուն զօրութիւնն է, վասն զի արեւուն ճառագայթներուն միջոցաւ չինուած իրերէն կ'ելլէ: Եթէ հանես աստղերէն եկած տաքութիւնը (որոնց տարուան մը մէջ արձակած տաքութիւնը հազիւ կը հաւասարի արեւուն մէկ երկվայրկեանի մէջ արձակած տաքութեան), եւ մէտէորաներէն արձակուած տաքութիւնը (այս ալ գրեթէ միւսին չափ աննշան բան մըն է), եւ բոլոր մակընթացութեան եւ տեղատուութեան զօրութիւնը, բոլոր մնացածը արեւուն զօրութիւնն է:

Ես գրեթէ ճշգրիտ ճշմարտութիւնը խօսած կ'ըլլամ երբ ըսեմ թէ արեւը մեզմէ իբր 93,000,000 մղոն հեռու է, երկրիս տրամագիծն 12,000 անգամը: այնպէս որ երկրաթուղոյ ամենէն սրընթաց կառախումբը, ժամը 60 մղոն ճամբայ կտրելու պայմանաւ, 175 տարիէն կը լինին իր դէպի արեւ ճամբորդութիւնը: Շողկառքի անցագրիները Նիւ Եորքի մէջ քիչ մը աւելի աժան են քան Փէնսիլվանիոյ մէջ: ուստի եթէ ճանապարհորդին մէկ մղոնի համար վճարելու ստակը 20 փարա ըլլայ, ճամբորդութեան ամբողջ ծախքը կ'ըլլայ 350,000 Անգլ. ստկի:

Աստղերուն հեռաւորութիւնը չափելու համար գործածուած միութիւնը արեւուն մեզմէ ունեցած հեռաւորութեան 62,000 անգամն է: Աստղերուն հեռաւորութիւնները յանդուսն մեծ են, եւ մեր արեւը ուրիշ ուեէ արեւէ մեծ չէ: Մեր արեւուն տրամագիծն է 860,000 մղոն կամ որ նոյն է՝ անոր մեզմէ ունեցած հեռաւորութեան $\frac{1}{110}$ ը: Արեւուն մէջ պարունակուած նիւթին քանակութիւնը երկրիս մէջ պարունակուածին 330,000 անգամն է: Արեւուն վրայ ծանրութեան զօրութիւնը երկրիս վրայ եղածին քսանընթեմ անգամն է, ուստի միջանասակ մարդ մը հոն իբր 800 քաշ կու գայ: Ամենայն հաւանականութեամբ մենք չենք տեսներ երբեք բուն արեւը, մեր տեսածը ամպերէն մեծ կեղեւ մըն է որ անոր շուրջը կը տարածուի եւ կը ծածկէ զայն, եւ լոյս ու ջերմութիւն կ'արձակէ նման այն եղանակին որով Վէյսպփիի լամբարին ծածկոցը լոյս եւ ջերմութիւն կ'արձակէ իր ներսը գտնուած կազերէն: Այս ցած աստիճանի խտութեան պատճառն է արեւուն սաստիկ ջերմութիւնը: Մենք չենք գիտեր այս ջերմութեան քանի՜ աստիճան ըլլալը: Անցեալ տարը տարիներուն հետազոտութիւնները կը ցուցնեն թէ 3,000 է մինչեւ 6,000 (Հ.) աստիճաններուն մէջերն է, եւ հաւանօրէն 4,000 աստիճանէն շատ հեռու չէ: Ուրեմն ինչպէս կը պահուի ջերմութեան

աստիճանը: Հաւանականն այն է թէ ջերմութիւնը կը պահուի դարուց ի դարս տեւող գործողութեամբ մը՝ այն գործողութեամբ որով կազմուեցան աշխարհները, այսինքն արեգակը շրջապատող զրութիւնը: Մենք բոլորովին վստահ ենք թէ առաջին անգամ երեւան չեղաւ ուեէ այրեցման գործողութեամբ: Եթէ այսպէս է բանը, չեմ վարանիր ըսել թէ ուրեմն այդ հաշուով արեւը շատոնց այրած եւ սպառած պիտի ըլլար: Արեւը հազիւ պիտի կարենար ընդամենայն իբր 6,000 տարի պահել իր գոյութիւնը: Արեւը ոչ ալ կրնայ լոկ տաք մարմին մը եղած ըլլալ հետզհետէ պաղող եւ ներսի դիւ տաքութիւնը դուրս արձակող, լոկ ինչպէս տաք երկաթ գունտ մը կ'ընէ: Այս պայմաններուն մէջ արեւը չէր կրնար երկար առնէ մնալ:

Գանք հին գաղափարին թէ արեւուն տաքութիւնը ծագում կ'առնէ անոր վրայ ինկող մէտէորաներէ: Ի հնումն կը մտածուէր թէ արեւուն վրայ ինկող մէտէորանայական նիւթն է որ անոր ջերմութեան ճառագայթումը յառաջ կը բերէ: Եթէ երկրիս մեծութիւնն ունեցող գանգուած մը արեւին վրայ ինչայ այն թափով դոր երկրիս պիտի ստանար այդ հեռաւորութենէն ինկած ատեն, հարիւր տարի բաւող ջերմութիւն կը հայթայթէ անոր: Բայց Արեւեակը եւ Փայլածուն «ոչ» կ'ըսեն: Եթէ արեւուն մօտ այսպիսի մեծութեամբ մէտէորական գանգուածներ կենային, անոնց պարունակային շարժումները տարբեր կ'ըլլային: Այն ատեն երկրիս մէտէորաներէն այնքան ջերմութիւն պիտի ստանար որքան կը ստանայ արեւէն: Հէլիոց կարծիք յայտնեց 1853ին, թէ արեւուն ջերմութիւնը կը պահուի անոր շարունակ եւ կամաց կամաց ամփոփուելով: Դիցուք թէ մէկ տարուան մէջ արեւուն մակերեսին մէջ մի մասը 150 ոտք իջնայ դէպի արեւուն կեդրոնը, եւ այսպէս անոր տրամագիծը 300 ոտք պակսի: Այն ատեն արեւուն կազմակերպութեան մասին ուեէ բանաւոր ենթադրութիւն ընելով, այդ բաւական պիտի ըլլայ արեւուն արձակած բոլոր ջերմութեան յառաջ գալուն: Եթէ արեւը շարունակէ վերը ենթադրուածէն աւելի ամփոփուիլ կամ կծկիլ, աւելի կը տաքնայ: Եթէ աւելի կամաց կծկի, քիչ մը պիտի պաղի: Եթէ կերպով մը կարելի ըլլար արեւը պատել 60 ոտք թանձր սառնամանիքով, եւ յետոյ թող տրուէր որ արձակուէր անոր ջերմութիւնը, մէկ վայրկեանէն բոլորը կը հալէր: Եթէ տարուան մը մէջ արեւուն տրամագիծէն 300 ոտք պակսի, պէտք է 7,000 տարի անցնի մինչեւ որ նշմարուի փոփոխութիւնը յաւազոյն հեռադիտակներով, դուրս մեր 7,000 տարի ետքը եկող սերունդները հաւանօրէն պիտի ստանան: Եւ եթէ մինչեւ սառնը հինգ միլիոն տարի պիտի անցնի առանց չփոթութիւն մը պատահելու:

Արեւուն բիծերը շատ հետաքրքրաշարժ բնութեանքներ են: Ամենէն մեծ բիծերէն մէկը 100,000 մղոնէն աւելի տրամագիծ ունէր: Երբեմն բիծերը մէկ երկու օրէն աւելի չեն տեսներ: Ամենէն երկար կեանք ունեցող բիծը տասնեւութ ամիս միայն մընացած է: Դուռ ուրեք տարիէն աւելի կը մնան անոնք: Ձեն իջներ արեւուն մակերեսէն վար, այլ անոր վրայ խաղաւարտի պէս կը կենան:

Ձեռք գիտեր այս բիծերուն պատճառը: Երբեմն հազուադիւրս երբեմն բաղմամբ կ'ըլլան: Անոնց երեւման միջին միջոցը

տասնութի տարիի չափ է։ Չափազանց շատ էին 1872ին, դրեթէ բոլորովին աներեւու թացան 1880ին, բայց 1884ին նորէն շատ տեսնուեցան։ Կանոնաւորութիւն չկայ այս մասին։ Ոչ ոք զիտէ թէ ի՞նչ պարբերական ընթացք ունի անոնց երեւումը։ Արեւուն այս բիծերուն զանազանութիւնները երկրիս վրայ ազդեցութիւն մը ունին արդեօք։ Ու մանք կը կարծեն թէ անոնք պատճառ են փոթորիկներու, ոմանք՝ թէ պատճառ են հիւսնադուրիւններու (օրինակի համար՝ հըն-տախտի), ոմանք՝ առեւտրական տազնապ-ներու։ Վերջապէս ամէն տեսակ պատահար-ներ արեւուն բիծերուն կ'ընծայուին։ Բայց որչափ որ քննած եմ, տեսած եմ որ մագնի-սական վրդովումներուն շարքը արեւուն բի-ծերուն կը համապատասխանէ։ Եթէ զիտէք մագնիսական ասեղը, կը տեսնէք որ ետ ա-ռաջ կը ձօճի, եւ ժամանակ ժամանակ օրերով ետ եւ առաջ կը խաղայ։ Այս բանը մագնի-սական վրդովում կ'անուանենք, վասն զի պատճառով մը երկրիս մագնիսական պայ-մանները կը չփոթին եւ մագնիսը կը թրթռայ։ Զննողներէն ոմանք շարունակ կը նշմարեն այս փոփոխութիւնը, եւ կ'արձանագրեն։

Այն տարիներուն մէջ երբ արեւուն բի-ծերը շատ կ'ըլլան, մագնիսական վրդովում-ներ եւ հիւսնապէ շատ կը պատահին, բայց կարող չենք ցուցնել անոնց կապակցու-թիւնը։

ԻՐԵՆՑ ԺՈՂՈՎՐԴԻՆ ԲՈՂՈՐԱՆՈՒԷՐ ՎԵՋԱՊԵՏՈՒՀԻՆԵՐ

Եւրոպական վեհապետներէն շատը գոր-ծօն դեր մը կը կատարեն իրենց հպատակ-ներուն բարեխառութեան համար հաստա-տութիւններ հիմնելով եւ պահելով։ Հիւանդ-ներու եւ նեղեալներու համար մասնաւոր հոգածութիւն կը ցուցնեն եւ անոնց սփոխ-մանը համար կ'աշխատին։ Փորթուկալի թագուհին բժիշկի վկայական ունի, իսկ Գերմանիոյ Պրէսիտերը կայսրուհին եւ Յու-նաստանի թագուհին երկուքն ալ հանձա-րեղ հիւանդապահներ են։ Կ'ըսուի թէ Հել-լենական թագաւորութեան ամէն մէկ բա-րեգործական եւ մարդասիրական հաստա-տութեան հիմնարկին է թագուհին։ Ինքն է որ անձամբ կը վարէ Աթենքի Էվանկէ-լիսմոս Հիւանդանոցին տեսչութիւնը։ Պէտք է յիշել որ Յունաստանի այժմու թագուհին Օլկա՝ ռուս իշխանուհի մըն էր, եւ իբրեւ օրինակ իր բարեխառութեան կ'արժէ յիշել թէ իր մօտ կը պահէ միշտ Ռուսիոյ հողէն մաս մը, որպէս զի անկէ իր հայրենակից-ներուն դադողին վրայ ցանէ երբ կը մեռ-նին իր հիւանդանոցին մէջ։

Փրէսիտերը կայսրուհին ալ նմանապէս ուղղակի համակրանք կը զգայ շատ մը մար-դասիրական հաստատութիւններու հանդէպ, եւ մասնաւոր ուշադրութիւն կ'ընծայէ մանկանց հիւանդանոցներու որոնք կառու-ցուած են ի յիշատակ իր վախճանեալ ա-մուսնին։ Փրէսիտերը կայսրը շատ սէր կը տածէր սղայոց, եւ Տիւսէլտորթի մէջ կը տեսնուի քանդակազարդ տաճարի օրի-նակ մը, որ յիշատակ է դէպքի մը, այսինքն խեղանդամներու նոր պատսպարանի մը բաց-մանը։ Օր մը պզտիկներէն մէկուն ու-շադրութիւնը գրաւեց կայսեր կուրծքը կախուած պատուանշան մը։ Երբ կայսրը տեսաւ սղան որ աչքը յառած կը նայէր իր պատուանշաններուն վրայ, իր բազուկներով վերցուց զանիկա որպէս զի կարող ըլլար լաւ մը նայիլ եւ չօշափել իր կուրծքին վրայ

կրած պատուանշանները, եւ քիչ մը ատեն քաղցրութեամբ խօսեցաւ անոր հետ։ Քան-դակազորը կայսեր արձանը քանդակեց անոր ամենէն սիրելի զբաղումներէն մէկուն պա-րապած դիրքով, որուն արդիւնքն եղաւ սիրուն եւ կենդանի արձան մը որ վախ-ճանալ կայսեր ամենէն պատուական վար-մունքը կը ներկայացնէ։

ՅՈՎՍԵՓԻ ԶՐԱՆՑԲԸ

Ինչեւեռասաներորդ դարուս ճարտարագի-տական գործերէն ո՞րքանը պիտի մնան արդեօք Բրիտանիոյ 6000 թուականին։ Կը վախնանք թէ խիստ քիչեր պիտի մնան, եւ թուով աւելի քիչ պիտի ըլլան անոնք որ թէպէտ մնացած ըլլան մինչեւ այդ հեռաւոր թուականը, օգտակար նպատակի կարենան ծառայել։ Բայց զէթ մէկ մեծ ձեռնարկու-թիւն մը կայ որ ծրագրուած եւ ի գործ դրուած է ճարտարագէտ մը եւ չորս հա-զար տարինեւէ հետէ կրքեղ դադրած չէ իր պաշտօնը կատարելէ։ Բացարձակապէս անկէ կախեալ է արգաւանդ երկրի մը այսօրուան կեանքը։ Կ'ակնարկենք Պահրը Եռուսեփը (Յովսեփի Զրանցը), զոր, ըստ աւանդու-թեան, շինած է Յակոբ Նահապետի օրդին, եւ սակայն ամենէն փոքրը չէ այն բազմա-թիւ բարեքներուն զորոնք Յովսեփի շնորհեց Եգիպտոսի՝ իր բարգաւաճ իշխանութեան ժամանակը։ Այս ջրանցքը կը սկսէր Նեղո-սէ, Ասիւթի լճով, եւ յիշեալ գետին գրեթէ զուգահեռական ուղղութիւնով կ'երկնար երկու հարիւր յիսուն մղոնի չափ, Նեղո-սի հովտին արեւմտեան կողմի սեպագեալ լեռներուն ստորոտէն անցնելով շատ ծամա-ծուռ ընթացքով եւ ոլորումներով, մինչեւ որ կը դառնար արեւմուտք նեղ անցքէ մը եւ կը մտնէր գաւառ մը որ առանց անոր զուրկ պիտի մնար Նեղոսի պտղաբերիչ յոր-դումներէն։ Մշտահոս հոսանք մը կ'ուղղէր գաւառ մը որ կը կոչուէր Փէյուս, զանիկա պաշտօնը կ'ընէր եւ կը կերակրէր մեծ բազ-մամարդութիւն մը։ Տարեկան յորդումնե-րուն ժամանակը ջրանցքին մէկ մեծ մասը ջուրին տակը կը մնար, եւ յետոյ ջուրին հոսանքը աւելի ուղղակի ընթացքով մը կը խուժէր անցքին մէջ, իր հետ տանելով հա-րուստ աւազը եւ տիղմը որ պարտադրուե-ցիւ աղբի տեղ կը բռնէ եւ հողը շարունակ պտղաբեր եւ արգաւանդ վիճակի մէջ կը պահէ։ Բոլոր ասոնք, բաց ի աւանդու-թեան թէ Յովսեփի շինած է զայն, կրնան ստուգուիլ այսօր, եւ լոկ ենթադրութիւն կամ տարածախոսութիւն չեն։ Կ'ըսուի թէ այդ ջրանցքը պեղել տրուեցաւ նախնի Իս-րայելացւոց որպէս զի Նեղոսի աւելորդ ջու-րերը տարուէին Փէյուսի հարաւակողմը գտնուող ընդարձակ լճի մը մէջ, որ այնքան մեծ էր որ ոչ միայն կը բարեխառնէր կլի-ման, անապատին տօթակէզ հովերը մեղմե-լով եւ զանոնք քաղցրաշունչ դեփիւններու դարձնելով—որոնց միջոցաւ կը սնանէին օրթերը եւ ձիթենիները եւ այնպիսի պտու-ղաբերութիւն եւ անուշահոտութիւն կ'ըն-դունէին որ անձանօթ էին երկրին ոսկէ ուրիշ կողմերը—այլ նաեւ երկրին ուսեստը կ'առատացնէին արտադրելով այնպիսի ամ-բաւ քանակութեամբ ձուկ, որմէ տարին 250,000 Անգլ. ոսկի եկամուտ կ'ընդունէր կառավարութիւնը իբրեւ իր բաժինը հա-սոյթէն։ Կ'ըսուի թէ այս լիճը 450 մղոն տարածութիւն ունէր, շատ նաւեր կ'եր-թեւեկէին անոր վրայ, եւ անոր ամբողջ շրջապատը գործունէութեան եւ բարգա-ւաճման տեսարան էր։

ՕՐՈՒԱՆ ՏԱՍՆԵՐԿՈՒ ԺԱՄԵՐՈՒ ԲԱԺՆՈՒԻԼԸ

Պեղծիացի աստեղագէտ Հուզոյի, որ մօ-տերս մեռաւ, գրեթէ վերջին գործն եղաւ յօդուած մը որուն մէջ, մինչ կը փաստա-բանէ ինպսոտ ժամանակը տասնորդական հաշուի վրայ բաժնելու, ցուցած է թէ ի՞նչ պէս ծագում առած է օրը երկու կարգ տասներկուքական ժամերու բաժնելու. սո-վորութիւնը, որպէս յայտնի է մեր ժամա-ցոյցներուն երեսը գտնուող թուանշաննե-րէն։ Կ'ըսէ թէ Միջագետաց երկրին վաղե-մի բնակիչները տասներկու թիւը ընտրե-ցին իբրեւ թուաբանական խարիսխ, վասն զի բաժանարար ունի երկու, երեք, չորս եւ վեց. մինչ տառը՝ միայն երկու բա-ժանարար ունի. երկու եւ հինգ։ Անոնք տասներկու ժամ կը հաշուէին ցերեկը, եւ տասներկու ժամ՝ գիշերը, ցերեկը չափելով արեգակին ընթացքէն եւ գիշերը՝ աստղե-րուն ընթացքէն։ Այս դրութիւնը բոլոր ուրիշ դրութիւններու վրայ յաղթող հան-դիսանալով մեզի հասած է, եւ մեր ժամա-ցոյցները իրենց երեսներուն վրայ կը կրեն յիշատակ մը այն հին օրերուն, երբ արե-գակը ժամացոյցի սլաքի պաշտօն կը վարէր ժամանակին մէկ կիսուն համար, եւ աստ-ղերը կը վարէին՝ միւս կիսուն համար։

ՈՐԲԵՐՈՒ ԽՆԴԻՐԸ

Բելառուսի խմբագիրը Իզմիրի Պատ. Յա-կոր Թաշճեանի մէկ նամակին առթիւ, զոր հաճած էր ամբողջութեամբ հրատարակել նախորդ թուով մը, կարգ մը մասնաւոր հարցումներ ուղղած է եւ փափաք յայտնած է մեր կարծիքը լսելու։ Մեր տեղեկու-թիւնները չեն հաստատեր իր ըսածները, ուստի ձեռնարկած ենք բուն տեղեկէն ճշգրիտ տեղեկութիւն ստանալու։ Արդէն իսկ առաջադրած ենք՝ առաջին պատեհ առթիւ՝ թերթիս խմբագրական սիւնակ-ներուն մէջ քննել քրիստոնէական եղբայ-րութեան բովանդակ խնդիրը, անոր հիմը եւ սկզբունքը եւ արտայայտութեան ձեւե-րը, նաեւ խօսիլ որքանոցի խնդրոյն վրայ։ Եւ թղթակցութեան մէջ ենք արդէն զանա-զան նորահաստատ որբանոցներու տեսուչ մարմիններուն հետ, եւ անոնց մեր նամակ-ներուն պատասխանելուն կը սպասենք։

Այսու ամենայնիւ հետեւեալ դիտողու-թիւնները կ'ընենք այժմէն որ, կը յուսանք, պիտի ծառայեն օգտակար ուղղութիւն մը տալ քննադատութեան եւ զօրացնել այն վստա-հութիւնը զոր մեր Լուսաւորչական եղբայր-ները մեզի ցուցին, երբ փափաք յայտնեցինք իրենց ժողովրդին համար ըրած ձեռնարկ-ներուն օգնել, մանաւանդ կրթական գոր-ծի մէջ։

1. Իզմիրի եւ Երուսաղեմի Գերմանական հաստատութիւններուն նման հաստատու-թիւններու վրայ, որ տարիներէ հետէ կային եւ Հայոց արդի կարօտութեան մէջ իրենց դռները բացին որբեր ընդունելու, Ամբի-կացի միսիոնարներն ամենեւին իշխանու-թիւն կամ ազդեցութիւն չունին։

2. Գաւառային այլեւայլ տեղերու նորա-հաստատ որբանոցները չսկսան բնաւ իբրեւ միսիոնարական ձեռնարկներ։ Բացարձակ կարօտութեան եւ չքաւորութեան մէջ գտնուած տղաքներ պատսպարելու, կերակ-րելու, հագուեցնելու եւ կրթելու զուտ մարդասիրական շարժման մը արդիւնք են անոնք։ Մեզի տեսնար էր անտարբեր մնալ եւ չմասնակցիլ քրիստոնէական այդ-պիսի աշխիւ գործի մը։ Եւ տարակոյս չու-

նինք թէ այս մեր ծառայութիւնը լիովին կը գնահատուի Հայոց ողջամիտ մասէն :

3. Այս տղաքն ընդունելու դրամը Մեծ Բրիտանիոյ, Գերմանիոյ, Զուիցերիոյ, Ֆրանսայի եւ Միացեալ Նահանգներու բարեսէր անձերէն եկած է : Ուրեք ուրեք այդ դրամները տուողներն իրենց ներկայացուցիչները զրկած են հսկել որ զուամարները գործածուին ընդունուած որբերը խնամելու նպատակին : Ուրեք ուրեք ալ Ամերիկացի միսիոնարներ հաւանած են որբախնամ գործն աւելցնել իրենց արդէն ունեցած գործին վերայ եւ բազմաթիւ ծնողազուրկ ու անաշխատան տղայոց փոքր մէկ մասը ընդունիլ աճապարանօք պատրաստուած պատասպարաններու մէջ :

4. Ըստ չափու այն պատասխանատուութեան զոր Ամերիկացի միսիոնարներն ունին այս գործին մէջ, հիմա ջան ի դորձ կը դրուի միասնաբար գործելու քրիստոնէական եղբայրութեան ընդունուած սկզբունքներով եւ Լուս. եկեղեցւոյ հանգէպ բարեկամութեամբ որ կը յուսանք եւ կը հաւատանք թէ, երբ ըստ բաւականին հասկցուին, ընդունելի պիտի ըլլան մեր Լուս. եղբայրներուն :

Թէեւ առայժմ չենք կարող հեղինակութեամբ խօսիլ իրենց ներկայացուցիչ ուրիշներու, այլ միայն մեր կողմէ կը խօսինք, բայց վստահ ենք թէ որբեր խնամող բոլոր Ամերիկացիներ մեզի հետ կը միանան եւ կ'ըսեն, Մեր նպատակը զանոնք Բողոքական ընել չէ, այլ ամէն ջանք պիտի ընենք անոնց սորվեցնել առաքինութիւն, իրենց ազգային լեզուն, եւ բարւոք ու սիրալիր յարաբերութեան մէջ պահել զանոնք իրենց ազգային եկեղեցիին հետ :

Խմբ. Ա.-Ե.

ԱՌԱՎ ՏԱՄՆ ԿՈՒՍԱՆԱՅ

(Մ. Մ. Լուսինեան, Տարեգիր)

«Սիօն լեռան» վեհ եւ յաւիտեանակա թարձանց վրայ պատրաստուած էր «Գառնուկին հարսանիքն» ուր «ամէն ազգերէն» ու ցեղերէն, եւ ժողովուրդներէն ու լեզուներէն մարդիկ հրաւիրուած էին : Շատեր արդէն «ճերմակ հանդերձներ» հագած, իրենց տրուած մաքուր ու լուսափայլ բեհեզներով զարդարուած, կը սպասուէին «Գառնուկին հարսանեաց ընթրիքին» :

Քիչ մը վար, լեռան ստորոտը, կար գեղեցիկ եւ ընդարձակ պարտէզ մը, «Աստուծոյ դրախտին» պէս, զոր հարսանեաց փեսան տնկած էր, որպէս զի բոլոր հրաւիրեալք նախ հոն երթան եւ մասնաւորապէս պատրաստուին : Ի պատիւ բոլոր հարսնեւորաց ինքն, անյայտ ատեն մը, խոնարհարար վար կ'իջնէր, եւ կատարելապէս պատրաստուողները իւր հետ վեր բերելով կը մտնէր հարսանեաց սիրալի վայրը :

Սքանչելի էր պարտէզը : Հոն կը տիրէր մշտնջենական դարուն, կը ծլէին ու կը ծաղկէին բիւրեղփնեան եւ յոգնազան ծաղիկներ ու պտղալից ծառեր : «Հինաներով, ու նարդոսներով, նոնենեաց դրախտ մ'էր, նարդոս ու քրքում, եղէգն եւ կինամոն, ամէն կնդրուկի ծառերով, զմուռ ու հալուէով եւ բոլոր գլխաւոր խոնկերով» պըճնուած : «Հիւսիսը կամ հարաւը» կը բարեխառնէր անոր կլիման եւ կը տարածէր անոր զգլխի բուրուհները, որպէս զի անոր «Սիրականն» եկած ատեն «ախորժելի» գրտնէր ամէն բան : Յստակ եւ սղաղ աղբերակներու եւ վտակներու կարկաչն ու խոխոջը

«տատրակաց ձայներուն» եւ թռչնոց երգերուն հետ միանալով՝ երկնային նուագներու հիւսնալի ներգաշնակութիւն մը կը յորինէին : մանաւանդ «կենաց ջուրի մեծ դեղը, ակնվանի պէս պայծառ, Աստուծոյ ու Գառնուկին աթոռէն» բղխելով՝ դարիւ դարիւ վար կ'իջնէր, կ'ոռոգէր եւ կը պարտէր զայն՝ զմայելի գեղեցկութիւն մը եւ անսպաս ճոխութիւն մը տալով անոր :

Առաւօտուն կանուխ այս պատրաստարանի ծաղկոցին մօտ, հրաշակերտ աւագանի մը եղբրքն երեւցաւ խմբակ մը հրաւիրեալ գեղադէմ, գեղիբան եւ գեղահասակ օրիորդաց, որք նոյն չքնաղ պարտիզին վայելուչ զարդերն լինել կը թուէին իրենց միատարազ, կաթնաթոյր եւ չղարչեայ հանդերձներով : Իրենց արտաքին տեսքը նման, իսկ նկարագիրները եւ հոգեկան ձգտումները բոլորովին անհման էին : Ասոնք թուով տասն, բայց բնաւորութեանց տեսակէտով երկու կարգի կը բաժնուէին եւ կը կոչուէին զստերը իմաստութեան եւ յիմարութեան : Առաջին կարգին անդամներն էին օրիորդք Արթուրի, Հեռատեսուհի, Հաւատարմուհի, Նախանձանոյ, եւ Սրբուհի : Իսկ երկրորդին կը պատկանէին Օր. Անհոգուհի, Իմաստակուհի, Երկմտուհի, Տգիտանոյ եւ Ծուլանոյ :

Ասոնք, հակառակ իրենց ներհակ նկարագիրներուն, զգացմամբ եւ գաղափարներով ժամանակ մը միացած լինելով՝ կատարելապէս համաձայնած էին միմեանց հետ բնական առանց խտրութեան : Ամէնքն հրաւէրն ընդունած եւ մտած էին պարտէզը : Գոհ իրարմէ, անձկանօք կը սպասէին այն երջանիկ ժամուն յորում փեսան պիտի գար եւ տանէր զիրենք վերին հարսնարանը : Բայց եկող չկար :

Ոմանք կ'ըսէին անհամբեր եւ յուսահատօրէն : «Տէրը իր գալը կ'ուշացնէ» : Ուրիշ մը հարցուց անմիջապէս, «Ու՛ր է Անոր գալուն խոստումը» :

Օր. Արթուրի լրջմտութեամբ եւ ծանրութեամբ «Գոյրեր», ըսաւ, «մի լինիք այդչափ փութկոտ եւ կասկածոտ, սպասեցէք : Զեր համբերութիւնովը հոգինիդ պիտի ստանաք, ինչու որ պէտք է ձեզի համբերութիւն որ Աստուծոյ կամքը ընելով խոստումները վայելէք : Տէրը չուշացնէր իր խոստումները, ինչպէս որ ոմանք ուշացած կը սեպեն» : Հեռատեսուհի աճապարանօք ընդմիջեց զայն եւ ըսաւ, «Այո, քոյրեր, պէտք է համբերութեամբ սպասենք, մեր ձեռքն ինչ որ գտնէ ընելու, բոլոր ուժով ընենք պատրաստութեան համար : Մեր մէջքերը դօտեւորած ըլլան : Տէրը պիտի գայ անանկ ժամ մը որ մէկը չգիտեր» : «Ճշմարիտ է», ըսաւ Հաւատարմուհի, «պարտինք հսկել կազմ եւ պատրաստ, ճիշդ հիմա, առանց յապաղման, նաեւ յարածամ, որպէս զի մեր սրտերը կերուխուսով ու զինովութիւնով եւ աշխարհային զբաղումներով չձանրանայ» : «Այո, առանց դանդաղելու գործենք փութաշնութեամբ» : Երբեք աշխոյժն Նախանձանոյ, «քանի որ ժամանակը ձեռքերնիս է, եւ կարողութիւն ունինք, յօժարութեամբ եւ եռանդեամբ կատարենք մեր բաժինն եւ բնաւ պարտական չգտնուինք» : «Ապրիք, բարի քոյրեր», յարեց Սրբուհի սիրտը զոհունակութեամբ զեղուն, եւ դէմքն ուրախութեամբ փայլուն, «չնորհակալ եմ ձեր կանխահոգութենէն եւ նախանձանութենէն որով պատեհ ժամուն կարող պիտի ըլլանք մեր Փեսային ընդ առաջ ելնելու :

Երբ ինքն գայ մեզ անրիժ եւ անարատ պիտի գտնէ խաղաղութեամբ : Առանց ինծի դուք չէիք կրնար տեսնել զայն եւ առանց ձեր ջանից եւ գործակցութեան եւս եւս չէի կրնար Անոր առջեւ ելնել» :

Բայց Օր. Անհոգուհի աւագ կարեւորութիւն չընծայեց անոնց խօսքերուն, թէեւ գիտէր թէ անոնք ճշմարիտ էին : Իր բնական պաղարկելութեամբ եւ մեծ ճշմարտութիւն մը խօսողի վստահութեամբ ըսաւ, «Ոչ, քոյրեր, ոչ : հարկ չկայ այդչափ աճապարելու եւ յուզուելու, անյայտ է Տէրոջը գալն : Ոչ ոք կրնայ ըսել Հոս է կամ հոն : մանաւանդ ինձ կը թուի թէ, դեռ շատ ուշ կու գայ» : «Իրաւ է», քոյրեր, կրկնեց Իմաստակուհի, «վասն զի ամէն բան անանկ կայ կը մնայ արարածոց սկիզբէն հետէ» : Ժամանակը մօտ չէ, տեսիլքը շատ օրերու համար է, եւ մարդարեւութիւնը հեռաւոր ժամանակներու համար, ուստի շատ ուշ պիտի գայ Փեսան» : «Բայց, քոյրեր», ընդմիջեց Երկմտուհին, «ըստ իս ամենէն կարեւոր կէտը սա է թէ արդեօք Փեսան իրօք պիտի գայ, արդեօք պիտի հաճի ընդունիլ մեզ : Անկեղծաբար խոստովանիմ թէ այժմ տարակոյսներ կան մէջս : Արդեօք ունայն տեղ հոս եկանք, ինչու չենք տեսներ անոր գալստեան նշանները : Եթէ անհրաժեշտ պիտի գայ, թող ճիշդ հիմա գայ» : «Եւ հաստատեմ ըսածք», յարեց Տգիտանոյ, «ո՛րչափ շատ կը խորհիմ, այնչափ լաւ կը համոզուիմ թէ այս յապաղման մէջ անհասկանալի բան մը կայ : Բայց մեծ կարեւորութիւն չունի անոր վրայ շատ խորհիլն : Ուրիշներ ինչ որ ըլլան, մենք ալ անոնց պէս կ'ըլլանք : Մենք մասնաւոր հրաւէրով մինչեւ պարտէզն մտնելու բարեբաղդութիւնն ունեցած ենք, մինչդեռ ահադին բազմութիւններ դուրսը կը գտնուին, առանց հրաւէրը լսելու : հոս ապահով ենք, եւ երբ Փեսան գայ, բան մը կ'ընենք» :

Ծոյլանոյ իւր գիրով եւ լայն երեսը փափուկ ափին մէջ առած եւ գլուխն արմուկին կրթնուցած էր եւ անհոգաբար եւ մեղկօրէն իր ձախ կողման վրայ ընկողմահած՝ մինչեւ այս ատեն խօսքի չխառնուեցաւ : Տգիտանոյի գաղափարին հաւանելով յամրօրէն շարժում մը ըրաւ եւ կէս մը նըստելու դիրք առնելով ըսաւ : «Քոյրեր, ապաքէն երկայնարանութեամբ հարկ չէ ձեզ ձանձրացնել : Սակայն ինչու ալ չափ կը վիճիք ու միտք կը յոգնեցնէք : Աստուած ողորմած է, անշուշտ վերջը բան մը կ'ըլլանք : Զեր յուզած խնդրը էական է, փեսային հետ հարսանիքը մտնելու համար ամէն ջանք եւ զոհողութիւն յանձն առնելու ենք, բայց ոչ հապճեպով : Հիմա օրուան անյարմար ատենն է, գործելու դժուարութիւններ մեծ եւ շատ են : Պատեհ առթիւ աւելի փութաշնութեամբ կը պատրաստուինք : Հիմա կ'առաջարկեմ որ քիչ մը քնանանք ու հանգչինք» :

Ապաքէն արեւը արդէն միջօրեականին վրայ բարձրանալով՝ օրուան տաքութիւնը թուրութիւն եւ մեղկութիւն կը ծաւալէր անոնց վրայ : Այժմ զգացումներ եւ գաղափարներ ձգտեալ եւ զրեթէ հակասական էին միմեանց : Խօսակցութիւնը չուտով եղբակցութեան մը հասնելու երեւոյթ չուէր : ուստի օրիորդներէն ոմանք սկսան մեկնիլ ժողովէն :

Օր. Անհոգուհի, Յիմարութեան երէց դուստրն, առաւ իւր համախոնները եւ առանձնանալով պարտիզին մէկ անձայն տեղը՝

յորդորեց իւր ընկերուհիները որ քիչ մը քնանան, ապա ելլեն լաւագոյն պատրաստութիւն մը տեսնեն, երբ իրենց մարմինները կազդուրուին: Բայց Օր. Արթնուհի, իմաստութեան անդրանիկ աղջիկն, հրաւիրեց իւր սրտակից եւ գործակից քոյրերն, որ ելլեն եւ անյապաղ ի գործ դնեն կարելին, որպէս զի առաւօտուն սկսուած գործն զըլուխ հանեն արժանաւորապէս:

Յիրաւի ասոնք ալ բաւական աշխատելէ վերջ յոգնեցան եւ քնացան, բայց Արթնուհի շուտով կազդուրուելով՝ անմիջապէս արթնցաւ եւ ձայնեց իւր քոյրերուն: Մինչ փութաշանութեամբ կը շարունակէին իրենց զբաղումը, Արթնուհի յիշեց իւր միւս քոյրերն, որք քնանալով վտանգի կը մատնէին իրենք զիրենք, եւ առաջարկեց արթնցնել զանոնք: Հեռառեւութի մեծ մտաւանջութիւն զգաց, երբ տեսաւ անոնց մօտալուտ դժբախտութիւնը: Իսկ Նախանձանոյ, իր քրոջ հաւանութիւնը օտանալով, անմիջապէս վազեց եւ կանչեց բարձրաձայն, «Հիմա ժամանակ է մեզի քուէն արթննալու: Ինչու որ հիմա մեզի փրկութիւնը մօտ է, քան թէ ան առեւնը որ հաւատացինք»:

Անհոգուհի լսեց այս ազդարարութիւնը եւ «վերջն ալ կրնամ ելնել, հոգ չէ» ըսաւ: Իմաստակուհի հեգնեց եւ ծաղրեց անոր այնչափ անտեղի յոյզն ու փութկոտութիւնը: Ծուլանոյ թէեւ արթնցաւ, բայց տեղէն անգամ ելնել չուզեց: Տգիտանոյ մեծամասնութեան ընթացքին համակերպիլ որոշեց եւ Երկմտուհի վարանեցաւ վերջնական ընթացք մը բռնելու: Երբ Նախանձանոյ իր պարտքը կատարելով իր գործին դարձաւ, անոնք կրկին քնացան:

Արթնուհին ընկերները ամէն բան պատրաստեցին, մինչեւ իսկ գիշերուան համար «իրենց լապտերներուն հետ ամաններով իւղ ալ առին»: Օրն երեկոյ եղած էր: Օդը մեղմացած էր, եւ տակաւ կը փարատէր ջերմութեան ազդած մեղկութիւնն եւ թըմբերը: Ամէն ոք կը սկսէր զգալ իւր մէջ առողջութիւն եւ գործելու իղձեր: Բայց արդէն օրը տարաժամ, եւ զբաղումներ դադարած լինելով՝ ընթերցու եւ քիչ մը վերջը պառկելու ատենն եկած էր: Քնացողներն քիչ մը առաջ արթնցած էին արդէն: Տասը կոյսեր պարտիզին վերնայարկ սեղանատունն ելան ընթերցու: Ամէնքը դէմքով զուարթ եւ սրտով հանգարտ էին:

Օր. Արթնուհի քաղաքավարութեամբ յիշեցուց անոնց գիշերուան պահուն փեսային զաւստեան հաւանականութիւնը: Պատրաստ եղողներ հոգ չունէին արդէն: Բայց անպատրաստ գտնուողներ ըսին թէ իրենք չեն յուսար որ փեսան գիշերը գայ եւ թէ կը կարծեն որ յաջորդ օրը կանուխ ելլելով սրտազին պիտի նուիրուէին պատրաստութեան գործին: Տասը կոյսեր սեղանատունէն ելնելով անոր կից եւ զարդարուն սենեակը դացին, ուր բաւական ժամանակ անցուցին խօսակցելով, եւ ապա ննջարան մտան պառկելու: «Եւ երբ փեսան ուշացաւ, ամէնն ալ թմբեցան ու քնացան»:

«Կէս գիշերին ձայն մը եղաւ. ահա փեսան կու գայ, զանիկա զիմաւորելու ելէք»:

«Ան առեւն բոլոր կոյսերը ելան իրենց լապտերները պատրաստեցին» եւ վառեցին զանոնք: Մինչեւ որ փեսային վերադարձին պատկանեալ գործողութիւնները կատարուեցան, լապտերներուն իւղն սպառիլ ոկըսաւ: Իմաստուն կոյսերն իրենց ամաններ

րուն մէջ եղած իւղէն լեցուցին անոնց մէջ: Բայց յիմարներուն լապտերները «մարելու վրայ էին» վասն զի պատրաստ իւղ չուէին իրենց հետ: Այս վճռական կէտին Անհոգուհին կայծ ու կրակ կտրած էր: Եւ ի զուր: Իմաստակուհին կատարեալ իմաստասէր եղած էր, զուրկ յաջողութեան ամէն միջոցէ: Երկմտուհի, Տգիտանոյ եւ Ծուլանոյ մեծ չփութութեամբ եւ հեւ ի հեւ կը վազէին հոս ու հոն, ու անքաղաքավարութեամբ կը բռնադատէին իմաստուն կոյսերն ըսելով, «Տուէ՛ք մեզի ձեր իւղէն»:

Անոնք պատասխանեցին, «Զըլլայ որ մեզի ու ձեզի չբաւականանայ, այլ յաւէտ ծախողներուն գացէ՛ք եւ գնեցէ՛ք ձեզի համար»:

Երբ ասոնք շտապով «գացին գնելու» մօտակայ վաճառանոցէն, փեսան մեկնեցաւ «Եւ պատրաստ եղողները Անոր հետ հարսանիք մտան, եւ դուռը գոցուեցաւ»:

«Ետքը միւս կոյսերը եկան ու ըսին, Տէր, Տէր, բաց մեզի»:

Ներսէն ահաւոր ձայն մը կտրուկ կերպով պատասխանեց, «Չե՛մք: Ի՛նչ է յիշէ՛ք, ամէն ոք որոյ պիտի տեսնէր յիմար կոյսերու խոր վիշտն, դառն կսկիծն եւ սեւ յուսահատութիւնը որ կը նկարուէին անոնց դուռնատ եւ այլայլեալ դիմաց վրայ: Փեսան գիշերը կանչելու շնորհքն ըրած էր: Իրենք եւս սիրով հրաւէրն ընդունելով մինչեւ պատրաստարանը դացած էին, բայց հոն անհոգութեամբ եւ յիմարութեամբ պարտէսէն իրենք կորսնցան էին: Աս էր անոնց սիրտն ու հոգին ճշողցաւ իր իրողութիւնը: «Արտաքին խաւարին» մէջ մնացող այս յիմարներուն դժբաղդութիւնը կարծես բարձրաձայն կ'ազդարարէր ամենուին: «Ուրեմն արթուն կեցէ՛ք, ինչու որ ոչ օրը գիտէ՛ք եւ ոչ ժամը»:

ՀԱՖԵՏԻ ԵՐԱՁԸ

1.

Ասիոյ այն հսկայ լեռներէն միոյն ստորաբն, որ իրենց գլուխները ամպերէն այնչափ վեր կը բարձրացնեն որ մարդուս աչքը երբեք չտեսնէր զանոնք, գեղեցիկ խրճիթ մը կար, ճակատը դէպ արեւելք ուղղուած: Հիւսիսային կողմը լեռնային գետակը կ'ոստոստէր եւ կը կարկաչէր: Առջեւը կը տարածուէր կանաչազարդ դաշտը ուր կը կայտառէր վայրի զուարթ այծը: Հարաւային կողմը կար պարտէզն ու ձիթաստանը, լեցուն ամէն ծաղիկով ու պտուղով զոր Արեւելքի արեւը կարող է գծել ու հասունցնել: Իսկ արեւմտեան կողմը յաւիտենական լեռը կը բարձրանար: Հոս կային պտոյտի այնպիսի տեղեր, շուքեր եւ պտուղներ, որ ուրիշ ոչ մէկ տեղ կը գտնուին: Արեւն ասկէ աւելի ճոխ տեղի մը վրայ երբեք չէ ծագած: Լուսնի լոյսն ասկէ աւելի հոգնաւոր տեղ մը թափանցել երբեք չէ ճգնած: Երեկոյեան մեղմ գեղեցիկները ամբողջ Արեւելքի մէջ այսպիսի տեղ մը երբեք չեն հովանւած: Գալլին մոնջիւնը հոս երբեք չէ լուսած: Խորամանկ աղուէսը հոս երբեք չէ եկած աւերումներ գործել, եւ օձին չչիւնը հոս երբեք չէ լուսած:

Արեւոր եւ բարեկեցիկ Հաֆէտի բնակարանն էր այս խրճիթը: Ինք չիւնց զայն, ինք զարդարեց այս տեղը, եւ հոս ապրեցաւ եւ ուսաւ աւելի քան ութսուն տարին: Բոլոր այդ միջոցին արեւը երբեք օր մը չէր մոռցած այցելել զայն, հունձը երբեք անգոհացուցիչ չէր եղած, ժամախաղ երբեք աւերում չէր գործած, եւ լեռնային գետակը երբեք չէր ցամքած: Իր երիտա-

սարդութեան օրերու կինը տակաւին կ'ապրէր՝ զայն խրախուսելու եւ օրհնելու համար: Եւ իր որդին եւ դուստրը աննման էին բոլոր գաւառին մէջ: Ոչ մէկ երիտասարդ կարող էր այս որդւոյն պէս ձի վարել, նետ նետել, առիւծ հալածել, կամ ընկերային շրջանակը զուարթացնել, զուարճացնել: Արքայի ոչ մէկ աղջիկ կրնար գտնուիլ այս աղջկան պէս գեղեցիկ ու կատարեալ, պայծառաչուի ու ցնծուն, գեղանի ու գեղակազմ:

Բայց ո՞վ կարող է ապահով պահել երկրային երջանկութիւնը: Մէկ շաբթուան մէջ Հաֆէտ այս բոլոր ուրախութիւններէն զրկուեցաւ:

Իր կինը զնաց տեսնել սպիտակ սիրտ մարդ մը զոր հովտին մէջ մղոն մը անդին բնակող զրացի մը նոր բերել տուած էր: Պաղ առաւ եւ տնոյէ բռնուեցաւ: Վերադարձին՝ Հաֆէտ հասկցաւ որ պիտի մեռնի: Երկու օր չանցած՝ ծերունին իր կնոջ բաց գերեզմանին եզրը կայնեցաւ: Երկար ատեն դիտեց, եւ անհամբերութեամբ ըսաւ, «Ծածկեցէ՛ք, ծածկեցէ՛ք միակ կինը զոր երբեք սիրեցի»:

Որդին եւ դուստրը իրենց մօրն յուղարկաւորութեան վերադարձան յոգնած եւ հիւանդ: Սպասուհին իր կարծիքով պարզ դեղ մը տուաւ անոնց: Քանի մը ժամէն իմացուեցաւ թէ թոյն էր այն: Հաֆէտ հասկցաւ թէ պիտի մեռնին անոնք, վասն զի բնութեան օրէնքներն հաստատուն են, եւ թոյնը կը սպաննէ: Թաղեց զանոնք լայն եւ խոր գերեզմանի մը մէջ: Կարծես թէ իր բանականութիւնը եւ կրօնն ալ թաղեց այդ գերեզմանին մէջ: Փետեց իր ալեւոր մազերը, անիծեց ցորեկուան լոյսը եւ ուղեց որ լուսինն արիւնի փոխուի: Նա մանաւանդ հայոյեց իր Աստուածը, յայտարարելով թէ բոլոր օրէնքները զորս հաստատած է՝ ծուռ, անօգուտ եւ յոռի են: Երանի թէ, ըսաւ, աշխարհ դիպուածով կառավարուէր: Որովհետեւ անիրաւի իղձ էր այս, բաղձաց երթալ, երբ մեռնի, այնպիսի աշխարհ մը ուր Աստուած չգտնուէր անփոփոխ օրէնքներ հաստատող: Պախարակեց Աստուծոյ իմաստութիւնը այս աշխարհի կառավարութեան խնդրոյն մէջ, ըսելով թէ անոր կարգադրութիւնները տկար եւ շատ յոռի են, եւ թէ շատ աւելի աղէկ կ'ըլլար եթէ Աստուած չգտնուէր տիեզերքին մէջ:

Հաֆէտի պարտէզին կեդրոնը խոշոր եւ գեղեցիկ արմաւենի մը կար: Հաֆէտ անոր տակ նստած էր իր գաւազներուն թաղման երկրորդ երեկոյին: Նստարանը որուն վրայ նստած էր իր որդւոյն ձեռաց գործն էր: Ծառին կոճղին վրայ աղջկանը մատիւտով գրուած էին քանի մը պատուական համարներ: Իր աղջեւ կը տարածուէր գեղեցիկ երկիրը կանանչով զարդարուած եւ, որչափ տեղ որ աչքը կրնար տեսնել, մարդկային բնակարաններով ցանցնուած: Այս մեծ տեսարանին վրայ ալ հսկայ լեռն ստուերներն սկսած էին իջնել: Արեւելքէն լուսինն համեստութեամբ իր ներսը երեւցնելու վրայ էր եւ ցորեկուան ռսկի լոյսը գիշերուան արծաթի մեղմ լոյսին կը փոխուէր: Քանի որ Հաֆէտ այս բաները կը դիտէր, սկսաւ վիշտէն ողողուիլ, լեզուն մրմնջեց, սիրտը լեցուեցաւ Աստուծոյ դէմ կծու խորհուրդներով որ գրեթէ հայհոյանքի կը հաւասարէին: Ժամեր ետքը Հաֆէտ, ինչպէս կարծեցինք, քնացաւ ցաւազին սրտով: Երբ արթնցաւ, ինչպէս կարծեց ինք, տեսաւ թէ նոր տեղ մը կը գտնուի: Լեռը, տեսարանը, տունը, ամէնքն անհետ եղած էին: Ամէն բան նոր էր:

Երիտասարդաց կերակնօրեայ ազօթքի ժողովը կը սկսի ժամը 8.30ին (Ը. Թ.) Պայպըլ Հատուի մատրան մէջ:

ՀԱՆՐԱՊԵՏ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Յուլիս 5 քառ Յուլի, եւ Յուլիս 17 քառ Լատ 1897

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Յրանաւ. Յրանաւայի Պանքային մեկնաշնորհին նորոգման վերաբերեալ վիճաբանութիւնը կը շարունակէ Երեսփ. Ժողովին մէջ: Նախարարութեան հակառակորդները, տեսնելով որ երեւելի մարդիկ կը հակառակին մեկնաշնորհին նորոգման, կարծեցին թէ այս խնդիրը պատենութիւն մը կ'ընծայէ աննպաստ քուէ մը ձեռք բերելու: Ուստի անցեալ չորեքշաբթի առաջարկ մը ներկայեցին պետական գրամատուն մը հաստատելու համար փոխանակ Յրանաւայի Պանքային մեկնաշնորհը նորոգելու: Այս առաջարկին նկատմամբ սակայն պայման դրուեցաւ նախապէս քննել ներկայ նախարարութեան եւ Յրանաւայի Պանքային միջեւ կնքուած գաղտնի պայմանագրութիւնը նկատմամբ դրամական օգնութեան, զորայդ գրամատունը պատերազմի տուն պիտի ընէ ազգային պաշտպանութեան համար: Երբ այս առաջարկը ներկայացաւ, նախարարութիւնը բացորոշապէս պահանջեց որ Ժողովը մերժէ զայն: Միեւնոյն ժամանակ բացարձակապէս զլացաւ յայտնել Յրանաւայի Պանքային հետ կնքուած գաղտնի պայմանագրութեան պայմանները: Ժողովը այն ատեն ՅԱԷ քուէի մեծամասնութեամբ մերժեց պետական գրամատուն մը հաստատելու առաջարկը: Սակայն չորսընցաւ միւս Լանքը, այն է՝ ստիպել նախարարութիւնը որ յայտնէ Պանքային հետ կնքուած պայմանագրին պայմանները: Ծառաթ օր թէ՛ Վարչապետը եւ թէ՛ Երեսփառական նախարարը նորէն Ժողովին ըսին թէ նախարարութիւնն անկարող է այդ պայմաններն յայտնել: Բովանդակ Փարիզ կը հետաքրքրուի այն այցելութեանէն զոր նախագահ Ֆոռ պիտի ընէ ի Սթ. Փեթըրսպուրկ: Այս այցելութիւնը կը համարուի ստորագրութեան մը Ռուսեւֆրանսական այն զինակցութեան, որուն վրայ շատ խօսուեցաւ ու գրուեցաւ: Սակայն, Լոնտոնի թայմս թերթին կարծիքով, այս զինակցութիւնը դեռ կնքուած չէ, այլ պիտի ստորագրուի այդ այցելութեան առթիւ: Այցելութեան ժամանակը տակաւին քիչ մը անստորգէ, վասն զի չկրնար տեղի ունենալ Սորբոնական ներկայ նստաշրջանը չըրացած: Ռուսիոյ Սէրկէյ մեծ-դուքսը նախագահ Ֆոռի ներկայացաւ: Կը կարծուի թէ այդ առթիւ խօսքի նիւթ եղան դէպ ի Ռուսիոյ կատարելի ուղեւորութեան վերջնական կարգադրութիւնները: — Այճէրիոյ այն զօրքերը, որ Մարտի սահմանազուխը զրկուած էին քանի մը ցեղերու կողմէ յարուցուած անկարգութիւններու պատճառաւ, իրենց կայանները վերադարձան: — Մատակաստարի մէջ Յրանաւայի երկու Բողոքական միսիոնարներ սպաննուեցան Կալքատամներէն:

Ռուսիա. Հինգշաբթի Ռուսիոյ Նիքոլա Չարին աղջիկ մը ծնաւ: Թէ՛ Չարուհին եւ թէ՛ նորածին իշխանուհին առողջ են: — Պերլինէ կը տեղեկագրուի թէ Ռուսիա 500 միլիոն ֆրանքի փոխառութիւն մը կնքելու կարգադրութիւններ պիտի ընէ Գերմանիոյ մէջ: Պարտաթուղթերն հրապարակ պիտի հանուին աշնան մէջ: — Ռուսական միալոն դեսպանութիւն մը պիտի հաստատուի Հապէշաստանի մէջ, եւ Հա-

պէշական դեսպանութիւն մը Սթ. Փեթըրսպուրկի մէջ: — Մ. Օպոլէնսքի ներքին գործերու նախարարի օգնական կարգուեցաւ: Զրոյց կայ թէ Ռուսական զօրքեր սկսած են զրկուիլ Փարիսի կողմը կեդրոնական Ասիոյ մէջ: Բայց Լոնտոնի թայմս թերթը կը հերքէ այդ զրոյցը:

Անգլիա. Վերթորիա թագուհւոյն գահակալութեան 60ամեակի հանդիսին պատրաստութիւնները փութով յառաջ կը տարուին: Բերթանական բոլոր գաղթականութիւններէն տեղացի զօրքերու խմբակներ հասան Լոնտոն այդ հանդիսին ներկայ ըլլալու: Տարբեր տարազով, տարբեր հաւաքածով, եւ ճերմակ, դեղին, թուխ եւ սեւ մորթով այս զինուորները, որ սակայն կը հասկնան Անգլիական լեզուաւ տրուած զինուորական հրամանները եւ կը հնազանդին, շատ հետաքրքրեցին Լոնտոնի բնակիչները: Լոնտոնի արքայական թափօրը որ Յունիս 22ին տեղի պիտի ունենայ շատ շքեղ հանդէս մը պիտի ըլլայ, եւ փողոցներուն վրայ նայող պատուհաններուն առջեւի աթոռներուն գինը հինգէն տասը օսկի է, իսկ երրորդ շարքի աթոռները մէկ երկու օսկի: — Եւրոպայի բոլոր արքայական ընտանիքները ներկայացուցիչ պիտի զրկեն, առ հասարակ, մէյմէյ իշխան: Սպանիա պիտի զրկէ արարողապետը, Մոնթենեկո՝ գահաժառանգ Տանիւօ իշխանը: — Աֆղաններու Մալիք ցեղը Անգլիացիներու խուճի մը վրայ յարձակած եւ 3 սպայ, 80 զինուոր սպաննած ու 3 սպայ եւ 25 զինուոր վերաւորած է: Այս դէպքին առթիւ կրնայ վերաբացուիլ սահմանադիւրի ամբողջ խնդիրը, որ դեռ վերջերս կարգադրուեցաւ:

Սպանիա. Կ'երեւի թէ Սպանիոյ խնամակալ Թագուհին Մ. Քանովասի իշխանութիւնը վերահաստատեց անոր համար որ կը փափաքի խոյս տալ Սորբոնական անդամներու նոր ընտրութեանէ մը, նաեւ կ'ատէ Մ. Սակասթայի կողմէ մատուցուած ծրագրերը, որով կ'ուղղուի Ուէյլըր զօրավարը Քուպայէ ետ կանչել եւ կղզւոյն բարենորոգումներ շնորհել: Թագուհին որոշեց վերահաստատել Մ. Քանովասի վարչութիւնը, նաեւ Ուէյլըր զօրավարին հրամանատարութիւնն ի Քուպայ, բայց միանգամայն ինչ ինչ բարենորոգումներ շնորհել այդ կղզւոյն: — Սպանիոյ Ազատական թերթերը, շատ զայրանալով որ փախուցին յաղթութիւնը որ գրեթէ իրենց ձեռքն էր հասած, սատիկ կը քննադատեն Վարչապետը: Բայց բաղձացեալ թոյլատու քաղաքականութեան ընթացքին, որուն պիտի հետեւի Զօր. Ուէյլըր, մեծ արգելք պիտի ըլլայ նոր յաղթութիւն մը, զոր Քուպայի ապստամբները ձեռք բերին: Զորքերէն առնուք յաղթեցան Հալանայէ, որ կղզւոյն մայրաքաղաքն է, 12 մղոն անդին երկաթուղւոյ դէն հանել զինուորական կառավարմը մը: Այդ արկածին զոհ եղան 100 Սպանիացի, մեծ մասամբ զինուոր:

Իրաք. Երեսփ. Ժողովն ընդունեցաւ նախարարութեան առաջարկները բանակին վերակազմութեան նկատմամբ, եւ հիմա սկսած է վեճաբանիլ 1898ին ելեւմտացոյցին վրայ: Ինչպէս Յրանաւայի, նոյնպէս Իտալիոյ մէջ ելեւմտացոյցի քննութիւնը նախարարութեան համար շատ փափուկ խնդիր է, վասն զի Ընդդիմադիր կուսակցութիւնը ծախքերու վերաբերեալ առաջարկներու առթիւ անպատճառ կը քննադատէ նախարարութեան աշխարհավարութիւնը երբ որ կարելի ըլլայ:

Գերմանիա. Վիլհելմ կայսրը Յուլիս 5ին իր Հոնցոլլըրն դրօսանաւով պտոյտ մը պիտի ընէ Սքանտինավեան ծովեզերքին վրայ: — Կ'ըսուի թէ 1898ին երուսաղէմ պիտի երթայ ներկայ ըլլալ տեղւոյն նորաշէն Բողոքական եկեղեցւոյն բացման հանդէսին:

Աւստրիա. Հունգարիոյ Երեսփ. Ժողովին նստաշրջանը արքայական հրամանաւ անմիջապէս պիտի դադրի Ընդդիմադիր կուսակցութեան խափանարար ընթացքին պատճառաւ: — Սիւսի Թագաւորը Հոմմէ վիէննա ուղեւորեցաւ: Իշխ մէջ Յրանց Եռաէֆ կայսեր հետ պիտի տեսակցի:

Սլոնաւի. Ռուսական Ֆերտինամի իշխանին առողջական վիճակը այնչափ շուտ չբարւոքիր, վասն զի մարտդութիւնը խանգարուած է: — Յորդ անձրեւներու պատճառաւ դարձեալ հեղեղներ պատահեցան ի Ռուսիա, Թրանսիլանիա եւ Հունգարիա: Հունգարական Զէկէտտին քաղաքը մեծ մասամբ ողողուեցաւ: — Հնամիտ ծագեցաւ Սիւսի Պանկըք մայրաքաղաքին մէջ: — Պրագիլիոյ Պահիա նահանգին ապստամբներն ընկճուեցան կառավարութեան զօրքերէն: — Անցեալ շաբթու աղետալի ողողումներ տեղի ունեցան ի Դաւրէթ: — Վերին Սիլեզիոյ մէջ ի Գերմանիա ընդարձակ գետին մը փլու ինկաւ անխահանքի մը մէջ որ իր ներքեւը փորուած էր երկար ատենէ ի վեր, եւ շատ մը տուներ կործանեցան: — Հարաւային Ամերիկայի մէջ Ուրուկէյի եւ Արճէնթինի հանրապետութեան միջեւ պատերազմ մը անխուսափելի կը թուի: — Էոթէնի կայսրուհին Աթէնք դնաց:

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆ ԵՒ ՀԱՇՏՈՒԹԵԱՆ
ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Հայտուութեան բանակցութիւնները կը շարունակեն Թոփիանէի քեօլիին մէջ: Կ'ըսուի թէ երբ հայտուութեան սկզբանց վրայ ընդհանուր համաձայնութիւն մը գոյանայ, հայտուութեան գաշնադրին մանրամասնութիւններուն վրայ Օսմ. եւ Յունական կառավարութիւններն ուղղակի պիտի բանակցին Օսմ. սահմանադիւրի մօտ տեղ մը: Աթինքի մէջ հանդարտութիւն կը տիրէ, եւ Ժողովրդին մէջ լաւագոյն զգացում մը կ'երեւի արքայական ընտանիքին հանդէպ: Հիմա Ժողովրդին բարկութիւնն ուղղուած է նախորդ վարչապետ Մ. Տէլեանի վրայ, որուն ձեռամբ երկիրը մղուեցաւ, կը կարծուի, այս աղետալի պատերազմին: Կ'ըսուի թէ, երբ հայտուութիւնը կնքուի, Մ. Տէլեանի անմիջապէս պիտի պահանջէ քննութիւն մը բանալ, որպէս զի պատերազմին պատասխանատուութիւնն ինչայ անոնց վրայ որոնց կը պատկանի:

Միեւնոյն ժամանակ կ'ըսուի թէ Էթնիքէ Էթէրիա ընկերութիւնն սպառնացած է պատուի իր այն անդամները, որոնք յայտնած են իր գաղտնիքները եւ քննադատած են իր ընթացքը: Յունական կառավարութիւնը միջոցներ ձեռք առած է թոյլ չտալու որ զինեալ խուճիք Յունաստանէ կրետէ երթան, եւ կը պատրաստուի շուտով արձակել պատերազմին առթիւ զործոն ծառայուած թեան կոչուած պահեստի զօրքերը: Եւրոպական կառավարներէ բաղկացած օտար լեգէոնն արդէն արձակուած է: Կը յիշուի թէ գահաժառանգ իշխանը հրաւիրուեցաւ ներկայ ըլլալ Վերթորիա թագուհւոյն գահակալութեան 60րդ տարեդարձին առթիւ Լոնտոնի մէջ կատարելի հանդէսներուն: Գեռ յայտնի չէ թէ պիտի ընդունի՞ այդ հրաւերը:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Վեհ. Սուլթանին հրամանաւ արարողապետ Միւնիք փաշա Ն. Կ. Վեհափառութեան կողմէ ներկայ պիտի ըլլայ Վիքթորիա թագուհւոյն գահակալութեան 60ամեակի հանդիսին: Միւնիք փաշա իր ընկերներով Լոնտոն ուղեւորեցաւ:

Անգղիական դեսպանը բաղմամբ անձեռն հրաւիրած է յառաջիկայ երեքշաբթի ներկայ գտնուիլ խնճոյքի մը, որ տեղի պիտի ունենայ թարապիոյ Անգլ. դեսպանատան մէջ ի պատիւ Վիքթորիա թագուհւոյն գահակալութեան 60ամեակին:

Պատերազմին մէջ մեռածներու ընտանիքներուն եւ վիրաւորուածներուն ինպատակ կազմակերպելի վաճառահանդէսին յատուկ շէնքն սկսաւ շինուիլ Երլազի պալատան չըջակայքը: Շինութիւնը փութով յառաջ կը տարուի եւ պիտի աւարտի քանի մը օրէն:

Ուրբաթ Մուհարէմի 10ին առթիւ Համաթիյէ մզկիթին մէջ ըստ սովորութեան աշուրէ բաժնուեցաւ աղքատներուն:

Հրահանգ տրուեցաւ որ ապօրինաւոր կերպով ծածուկ պահուած Մալուք եւ Մէ-հաթ կոչուած խօջաններուն վաճառման հասոյթին հարիւրին 10ը տրուի այն մարդոց որոնք կառավարութեան իմաց կու տան անոնց վրայով:

Թղթատարական վարչութիւնը մտադիր է նամակատունները եւ հեռագրատուններն աւելցնել եւ թղթատարական դրութեան մէջ զանազան բարւոքումներ մուծանել, որպէս զի ներքին գաւառներու թղթատարութեան համար եղած կարգադրութիւնները օտար երկիրներու հետ հաստատուած թղթատարական դրութեան հաւասարին:

Իզմիրի Թրամուէյի ընկերութիւնը քաղաքին քանի մը փողոցներուն մէջ օճիկաւոր գծեր հաստատելու մենաշնորհ խնդրած էր: Որոշուեցաւ այդ մենաշնորհը չտալ սա պատճառաւ որ ակնարկուած փողոցները օճիկաւոր բանեցնելու համար հարկ եղած լայնութիւնը չունին:

Ուրբաթ տեղի ունեցաւ Ազարեան Արիստակէս էֆ. թաղումը ի Պէօյի քաղաքէ: Մարմինը նախապէս տարուած էր Բերայի Կաթոլիկ Հայոց մայր եկեղեցին, ուր յատուկ պաշտօն տեղի ունեցաւ: Մեծ բաղմամբ Ներկայ էր յուղարկաւորութեան հանդէսին: Կայս. կառավարութեան բոլոր նախարարները եւ օտար բոլոր դեսպանատունները ներկայացուցիչներ զրկած էին իրենց վերջին յարգանքը մատուցանել հանգուցեալին:

Անգղիական դեսպանատնէն երկրորդ քարտուղար Մ. Էլերթ, իտալական դեսպանատնէն Մ. Բարլոթի, Ռուսական դեսպանատնէն Մ. Շէրպաթի Սէլանիկ գացին եւ անախ պիտի ուղեւորին Թեսալիա:

Երկու հազար Մահմետական ուխտաւոր իրենց Մեքքէ վերադարձին Գալաթի դըրկուած էին Խալաֆիայի հեթարկուելու: Նախազգուշական տնօրէնութիւն մ'էր այդ, վասն զի համաճարակ մը որուն բնութիւնը դեռ անծանօթ է՝ ծագեցաւ վերջերս ի Ճիւտէ, ուրկէ եկած էին այդ ուխտաւորները: Հիմա ազատ անցողիք տրուած է անոնց եւ իրենց տեղերը վերադարձան: Բժշկական յատուկ յանձնաժողով մը զրկուեցաւ Ճիւտէ, որպէս զի քննէ համաճարակին բնութիւնը եւ հսկէ անոր ծաւալման առջեւ:

առնելու առողջապահական միջոցներուն կիրառութեան:

Կարմիր Մահիկի ընկերութիւնը, որ աւերինք առաջ կազմուած էր պատերազմի աւերին վիրաւորներ դարմանելու նպատակով, ձեռնարկած է իր ծախքով շոգենաւ վարձել եւ Թեսալիայէ եւ Եանեսայէ բերել մնացած բոլոր Օսմ. վիրաւորները: Նոյն ընկերութիւնը վարձեց իտալական Ռաֆա շոգենաւը եւ կահաւորեց զայն հիւանդանոցի յատուկ ամէն կազմածով եւ Վոլո դրկեց: Ուրբաթ այդ շոգենաւը վերադարձաւ 282 վիրաւորներով, որոնք ամէն խնամ վայելեցին եւ տարուեցան: Երլազի պալատան նոր հիւանդանոցը, Ռաֆա անմիջապէս ուղեւորեցաւ Վոլո եւ երեքշաբթի հոս վերադարձաւ 274 վիրաւորով: Ասոնց ցամաք հանելէ ետեւ նոյն երեկոյ դարձեալ ճամբայ ելաւ Վոլո երթալու եւ ուրիշ վիրաւորներ բերելու: Վիրաւորներու առաջին խումբին հետ մայրաքաղաքս վերադարձաւ Տր. Լարտի իր բոլոր ընկերներով, որ Օսմ. Պանքային կողմէ Լարիսա դրկուած էին Մայիսի սկիզբը: Կարմիր խաչի Ընկերութիւնը վիրաւորներուն համար բաւական մեծ քանակութեամբ հագուստ եւ ուրիշ իրեղէններ ստացաւ այլեւայլ բարեհաճութեամբ, նաեւ 666 ոսկի եւ գիպտոսէ եւ 14,690 դահ. Թէթէֆա ը Հաթիֆա լրագրէն: Միջոցներ ձեռք առած է նոյն նպատակաւ դրամ հանգանակել նաեւ Հնդկաստանի եւ ուրիշ տեղերու Մահմետականներէն:

Չինուորական հաստատութիւններու ի նպատակ հաւաքուած զրամբն գումարը 516,636 ոսկիի հասաւ: Այդ գումարէն որ Օսմ. Պանքայի յանձնուած է՝ 197,450 ոսկի վճարուեցաւ ձիերու եւ զինուորական պիտոյքի գնման համար:

Թեսալիոյ մէջ կառավարական այլեւայլ ճիւղերուն կազմաւորումը կանոնաւորապէս յառաջ կ'երթայ: Բաւական թուով ոստիկան զինուորներ հասան Լարիսա, եւ գաւառին այլեւայլ աւաններուն եւ գիւղերուն մէջ բաժնուեցան: Օսմանիյէ Բէ-էֆէի դրութիւնն հաստատուեցաւ, եւ կարգադրութիւններ կ'ըլլան Թաֆի մուհակներ տալու համար հաստատուն կալուածի տէրերուն: Օսմ. բանակին առջեւէն փախող ժողովրդէն շատեր իրենց տեղերը կը վերադառնան եւ իրենց խանութները կը բանան: Գոսուլայի եւ Իւսթիւպի կողմերէն կամաւորներու մեծ բաղմամբութիւններ որ Օսմ. բանակին միացած էին՝ իրենց տեղերը զըրկուեցան: Հիմա Վոլոյի մէջ 5 վաշտ զօրք կայ, եւ թնդանօթներ զետեղուած են ծովածոցին իշխող բարձունքներուն վրայ: Կայս. բանակին պէտքերը ծովու ճամբով Վոլո կը զրկուին:

Պուլկարիոյ վճարելի ատեանը ջնջեց բոլոր վճիռները որ տրուած էին այն մարդոց դէմ, որոնք ամբաստանուած էին իրենց սպանիչ Մ. Սթամպուլովի:

Երկաթուղւոյ Ալաշէհիր-Գարահիսարի ճիւղին շինութիւնն յառաջ կ'երթայ, եւ յուսալի է որ մինչեւ Ուշաք երկարող մասին բացումը տեղի ունենայ Հոկտեմբերի սկիզբը:

Հանրային կրթութեան գրաքննական զիւանդ, քննութեան համար դիրք եւ ձեռագիր ներկայողներու զիւրութեան համար, որոշեց որ այդպիսի գործ ունեցողները բաց ի ուրբաթէ ամէն օր ժամը հինգէն մինչեւ վեց եւ իննէն մինչեւ տասը զիմեն նոյն զիւանդի նախագահին:

Երկուշաբթի կէսօրէն ետքը սաստիկ փոթորիկ եղաւ եւ կարկուտ տեղաց ի Վերին Վոսփօր: Յորդ անձրեւ տեղաց ամբողջ գիշերը եւ երեքշաբթի-Մարիցա դետն յորդեց եւ Մուսթաֆափաշա եւ Էտիքնէի վարի թաղերը ողողուեցան: Քասթէմունի քաղաքին կեդրոնէն անցնող գետին ջուրերն այնչափ անօրինակ կերպով բարձրացան որ երեք կամուրջ եւ քանի մը շէնք քչեցին տարին: Սերպիոյ եւ Արեւելեան Ռումէլի մէջ, նաեւ Մուսթաֆափաշայէ մինչեւ Գուլէիլիպուրկազ, երկաթուղւոյ գիծը ջրով ծածկուած է, այնպէս որ բոլոր երթեւեկներն ընդմիջուած են:

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Երեքշաբթի Ամերիկեան դեսպան Մր. Թէրէլ պատիւ ունեցաւ առանձինն Վեհ. Սուլթանի ներկայանալու եւ իր յետս կոչման գրերը Ն. Կ. Վեհափառութեան մատուցանելու: Կէսօրէն ետեւ Աւստրիական շոգենաւային Լաֆ ընկերութեան շոգենաւով մայրաքաղաքէս մեկնեցաւ Ամերիկա երթալու:

Գերմանիոյ Կայսրը յանկարծ Պերլին հրաւիրեց Մ. Միքէլ, Երկամական նախարարը, որ Վիսպատէն դացած էր բժշկական դարմանումի համար: Կը դրուցուի թէ Գերմանական նախարարութեան փոփոխում մը վերահաս է:

Պոնտիոյ Գերմաններուն եւ Չեխերուն լեզուական պայքարին քաղաքական գէշ հետեւանքներուն բերմամբ երկու կուսակցութիւններն համաժողով մը պիտի գումարեն Փրակայի մէջ: Յուսալի է որ այդ գումարման մէջ երկու կողման ալ ընդունելի միջին ճամբայ մը գտնուի, որով հարթուին Աւստրիական Ռայխսրաթին փակման առիթ տուող դժուարութիւնները:

Անգղիացի ամենէն հարուստ դրամատէրներէն Մ. Պարնաթօ, որ Հարաւային Աֆրիկէի մէջ ընդարձակ ոսկեհանքեր ունի, Բարեյուսոյ Գլխէն Անգլիա եկող շոգենաւէ մը ինքզինք ծովը նետելով անձնասպան եղաւ:

Ֆրանսայի Երեսփ. Ժողովը ընդունեցաւ Ֆրանսայի Պանքային մենաշնորհին նորոգման վերաբերեալ առաջարկին առաջին մասը: Այս գործողութիւնը սկսեցաւ մինչեւ 1920 կ'երկարէ Պանքային մենաշնորհին պայմանաժամը:

Ֆրանսական Հանրապետութեան Նախագահը Պուա տը Պուլոնեի (Փարիզ) արկածին առթիւ շնորհաւորական հեռագրեր ընդունեցաւ Եւրոպեան վեհապետներէն եւ Հռոմայ Պապէն:

ԳՐԱՄԱԿԱՆ

Յուլիս 5/17, 1897

Գնադիրտէ	23 24		
Բուսելի Երկաթուղի	108 50		
Թահվիլաթը Օսմանիյէ			
ԳՐԱՄԱ, Օսմ. ոսկին 100է			
Մէքիսիյէ	408 6	Ռուսիոյ բու	90
Մէթալիք	99	Նաբուլէան	87 40
Պէշիք	103	Գրիմից	54 6
Աթուլէք	403 40	Արք. ուղի	109 30
Մանր արծաթ	403 40	Մանէթ թղթ.	8 6է

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ա. ՅԱՊԱՆ ՊՅՈՒՅՈՒՆ

Ֆիւնիսանցիւր Եղգուշը, Ամերիկացի Խան